

of tempo and rhythmic abilities of a Music teacher, which are necessary for the excellent performing of music compositions and the development of sense of rhythm in school students. The idea of practical implementation of different musical abilities (music memory, sense of rhythm, ear for music) through the corresponding skills is revealing in the process of substantiating tempo and rhythm skills. Physiological, psycho-emotional, mental aspects of music time, which influence the music rhythm, time and tempo, are described. The practical implementation of the specificity of music time and space manifest through the maturity of tempo and rhythmic skills. The tempo and rhythmic skills include the following components: individual and sense, associative, artistic, operational, mental and cognitive, performing and technological, regulative. We consider tempo and rhythmic skills as a complex of individual performing recourses of an reproducer-pianist, which provide tempo, rhythmic, time parameters of performing a composition in accordance with the tasks of the integrity of dramatic revealing of an image, form of a composition in terms of a certain style or genre.

Keywords: music skills, sense of rhythm, time and tempo, piano training, tempo and rhythmic performing skills.

Подано до редакції 16.07.2015

Рецензент: д. пед. н., проф. О. С. Реброва

УДК: 378.124+372.4+37.001.53

Юлія Анатоліївна Горщенко,

аспірант кафедри педагогічних технологій початкової освіти,
Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського,
вул. Олександра Невського, 39, м. Одеса, Україна

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ З РОЗВИТКУ ЕСТЕТИЧНИХ ОЦІННИХ СУДЖЕНЬ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У статті представлено порівняльний аналіз результатів експериментально-дослідної роботи з розвитку естетичних оцінних суджень майбутніх учителів початкової школи, доведено доцільність впровадження моделі розвитку естетичних оцінних суджень майбутніх учителів початкової школи в освітній процес вищого педагогічного закладу освіти, представлено наочну динаміку змін у рівнях розвитку естетичних оцінних суджень студентів.

Ключові слова: естетичні оцінні судження, майбутні учителі початкової школи, модель, експериментально-дослідна робота, порівняльний аналіз.

Постановка проблеми. Аналіз наукової літератури, освітньо-кваліфікаційної характеристики бакалавра початкової освіти дав змогу зрозуміти, що сьогодення потребує вчителя компетентного в усіх сферах діяльності, в тому числі вчителя, який здатний розуміти мистецтво, обирати «правильні» мистецькі твори, вміти висловити певні естетичні судження, формувати естетично розвинуту особистість учня. Адже в наш час з екранів телебачення, преси надходить потік різноманітної інформації, який часто буває антихудожнім, тож саме вчитель має допомогти учням розбиратися в цьому аспекті. Саме тому в умовах підготовки майбутніх учителів необхідно приділяти увагу мистецькій освіті, розвитку естетичних оцінних суджень.

Метою статті є порівняльний аналіз результатів експериментально-дослідної роботи з розвитку естетичних оцінних суджень майбутніх учителів початкової школи

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукової літератури із зазначеної проблеми довів, що науковці (М. Бердяєв, І. Зязюн, М. Коган,

О. Лосєв Л. Масол, О. Мелік-Пашаєва, Н. Миропольська, Г. Шевченко В. Громова, А. Канцедікас, Т. Кузнєцова, А. Салтикова та ін.) досліджували різні аспекти розвитку естетичних оцінних суджень майбутніх учителів початкової школи. Водночас, вивчення проблеми розвитку естетичних оцінних суджень майбутніх учителів початкової школи у процесі вивчення мистецьких дисциплін досі залишається актуальним через недостатню вивченість усіх її аспектів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Експериментально-дослідна робота виконувалася на базі Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського та Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

Експериментально-дослідна робота з розвитку естетичних оцінних суджень майбутніх учителів початкової школи складалася з констатувального, формуального та прикінцевого етапів експерименту. На констатувальному етапі за допомогою обраних методик діагностування були визначені рівні розвитку естетичних оцінних суджень

майбутніх педагогів за визначеними в структурі оцінних естетичних суджень критеріями, а саме: знаннєвим, поведінковим, естетично-почуттєвим, аналітично-оцінним, які характеризували когнітивний, діяльнісний, естетичний та аналітичний компоненти. Формувальний етап експерименту був націлений на впровадження моделі в навчальний процес вищого педагогічного закладу освіти, яка мала на меті розвиток естетичних оцінних суджень майбутніх учителів початкової школи. Після завершення цілеспрямованої роботи, під час прикінцевого

етапу експерименту, було проведено другий зріз, метою якого було виявлення змін у рівнях розвитку естетичних оцінних суджень майбутніх учителів початкової школи в експериментальних і контрольних групах за методиками, які застосовувалися на констатувальному етапі експерименту.

Репрезентуємо одержані дані за знаннєвим критерієм на прикінцевому етапі дослідження у таблиці 1.

Таблиця 1.

Порівняльні дані діагностики рівнів розвитку естетичних оцінних суджень майбутніх учителів початкової школи в експериментальній та контрольній групах за знаннєвим критерієм на констатувальному і прикінцевому етапах експерименту (у%)

Група	Етап	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
ЕГ	констатувальний	18,5	38,4	43,1
	прикінцевий	42,5	48,7	8,8
КГ	констатувальний	19,4	39,8	40,8
	прикінцевий	25,2	50,3	24,5

Як видно з таблиці 1, за знаннєвим критерієм результати високого рівня розвитку естетичних оцінних суджень майбутніх учителів початкової школи ЕГ збільшилися на 24%, у КГ – лише на 5,8%. На середньому рівні в ЕГ результати збільшилися на 10,3%, у КГ – на 10,5%. На низькому рівні результати зменшилися в ЕГ на 34,3%, у КГ – на 16,3%.

Одержані дані на прикінцевому етапі експерименту свідчать про те, що в обох групах результати за знаннєвим критерієм змінилися. Ми пояснюємо це тим, що студенти отримували певні знання про мистецтво під час вивчення мистецьких дисциплін. Проте, знання, що впливають на розвиток естетичних оцінних суджень майбутніх учителів початкової шко-

ли, виявили краще студенти експериментальної групи, в якій проводилася цілеспрямована робота під час спецкурсу «Розвиток естетичних оцінних суджень майбутніх учителів початкової школи». Отже, проведена робота зі студентами експериментальної групи сприяла підвищенню результатів рівнів розвитку естетичних оцінних суджень майбутніх учителів початкової школи за знаннєвим критерієм (когнітивний компонент).

Наступним кроком було діагностування показників поведінкового критерію, за допомогою якого оцінювався діяльнісний компонент розвитку естетичних оцінних суджень майбутніх учителів (див. табл. 2).

Таблиця 2.

Порівняльні дані діагностики рівнів розвитку естетичних оцінних суджень майбутніх учителів початкової школи в експериментальній і контрольній групах за поведінковим критерієм на констатувальному та прикінцевому етапах експерименту (у%)

Група	Етап	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
ЕГ	констатувальний	20	39,9	40,1
	прикінцевий	40,9	50,4	8,7
КГ	констатувальний	20,1	41,4	38,5
	прикінцевий	26,5	49,9	23,6

Як свідчать дані таблиці 2, результати рівнів розвитку естетичних оцінних суджень майбутніх учителів початкової школи за поведінковим критерієм після проведення експериментальної роботи значно змінилися. Так, на високому рівні було виявлено 40,9% майбутніх учителів ЕГ (було 20%) і 26,5% КГ (було 20,1%); на середньому рівні – 50,4% студентів ЕГ (було 39,9%) та 49,9% КГ (було 41,4%); на низькому рівні залишилося 8,7% респондентів ЕГ (було 40,1%) і 23,6% КГ (було 38,5%).

Отже, проведена робота зі студентами

експериментальної групи сприяла підвищенню результатів рівнів розвитку естетичних оцінних суджень за поведінковим критерієм (діяльнісний компонент).

Естетичний компонент розвитку естетичних оцінних суджень майбутніх учителів початкової школи оцінювалася за естетично-почуттєвим критерієм. Узагальнені середньоарифметичні дані за визначеними показниками розвитку естетичних оцінних суджень майбутніх учителів початкової школи за естетично-почуттєвим критерієм представлено в таблиці 3.

Таблиця 3.

Порівняльні дані діагностики рівнів розвитку естетичних оцінних суджень майбутніх учителів початкової школи в експериментальній та контрольній групах за естетично-почуттєвим критерієм на констатувальному та прикінцевому етапах експерименту (у%)

Група	Етап	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
ЕГ	констатувальний	19,7	46	34,3
	прикінцевий	40,5	50,7	9,1
КГ	констатувальний	19,9	49	31,1
	прикінцевий	25,7	50,9	23,2

Як видно з таблиці 3, за естетично-почуттєвим критерієм результати високого рівня розвитку естетичних оцінних суджень майбутніх учителів початкової школи ЕГ збільшилися на 20,8%, у КГ – лише на 5,8%. На середньому рівні результати збільшилися незначно – в ЕГ на 4,7%, у КГ – на 1,9%. На низькому рівні результати зменшилися в ЕГ на 25,2%, у КГ – на 7,9%.

Отже, проведена робота зі студентами

експериментальної групи сприяла підвищенню результатів рівнів розвитку естетичних оцінних суджень за естетично-почуттєвим критерієм (естетичний компонент).

Наступним кроком було виявлення змін у рівнях розвитку естетичних оцінних суджень майбутніх учителів початкової школи за аналітично-оцінним критерієм аналітичного компоненту після проведення експерименту. Результати представлено у таблиці 4.

Таблиця 4.

Порівняльні дані діагностики рівнів розвитку естетичних оцінних суджень майбутніх учителів початкової школи в експериментальній та контрольній групах за аналітично-оцінним критерієм на констатувальному та прикінцевому етапах експерименту (у%)

Група	Етап	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
ЕГ	констатувальний	17,7	41,7	40,6
	прикінцевий	37,2	54,5	8,3
КГ	констатувальний	20,9	41	38,1
	прикінцевий	25,6	45,6	28,8

Як видно з таблиці 4, за оцінно-аналітичним критерієм результати високого рівня розвитку естетичних оцінних суджень майбутніх учителів початкової школи ЕГ збільшилися на 19,5%, у КГ – лише на 4,7%. На середньому рівні в ЕГ результати збільшилися на 12,8%, у КГ – на 4,6%. На низькому рівні результати зменшилися таким чином: в ЕГ – на 32,3%, у КГ – на 9,3%.

Одержані дані на прикінцевому етапі експерименту свідчать про те, що в обох групах результати за оцінно-аналітичним критерієм змінилися. Ми пояснюємо це тим, що студенти отримували певні знання щодо етапів аналізу мистецьких творів, методики оцінювання, конструктів творів мистецтва, на які треба звертати увагу під час його розгляду та

аналізу. Проте, знання щодо естетичних оцінних суджень виявили краще студенти ЕГ, адже найефективнішим в цьому аспекті було практичне вправління з оцінювання творів та аналізу власної оцінної діяльності та діяльності інших.

На підставі одержаних унаслідок проведення вищезазначених діагностик результатів було визначено рівні розвитку естетичних оцінних суджень майбутніх учителів початкової школи після проведення формульованого етапу експерименту. Порівняльні дані рівнів розвитку естетичних оцінних суджень майбутніх учителів початкової школи на констатувальному і прикінцевому етапах експерименту наведено в таблиці 5.

Таблиця 5.

Порівняльні дані рівнів розвитку естетичних оцінних суджень майбутніх учителів початкової школи на початковому та прикінцевому етапах експерименту в експериментальних та контрольних групах

		Високий рівень		Середній рівень		Низький рівень	
		%	абс	%	абс	%	Абс
ЕГ (146 осіб)	констатувальний етап	19	28	41,5	60	39,5	58
	прикінцевий етап	40,3	59	51	74	8,7	13
КГ (152 особи)	констатувальний етап	20	31	42	65	37	56
	прикінцевий етап	25,8	39	49,2	75	25	38

Як ми бачимо з таблиці 5, в експериментальній групі високого рівня розвитку естетичних оцінних

суджень досягли 40,3% студентів (було 19%), середнього рівня – 51% респондентів (було 41,5%), на ни-

зькому рівні залишилося 8,7% майбутніх учителів (було 39,5%). У контрольній групі результати дещо нижчі: на високому рівні виявлено 25,8% студентів (було 20%), на середньому рівні – 49,2% респондентів (було 42%), на низькому рівні – 25% майбутніх учителів (було 37%).

Наочно динаміку змін результатів розвитку естетичних оцінних суджень майбутніх учителів в експериментальній та контрольній групах на початку

та наприкінці експерименту подано в діаграмах 1 та 2.

Як свідчать дані, подані в діаграмі 1, в експериментальній групі відбулися значні зміни в результатах рівнів розвитку естетичних оцінних суджень майбутніх учителів початкової школи: на високому рівні результати збільшилися на 21,3%, на середньому – на 9,5%, на низькому рівні результати зменшилися на 30,8%.

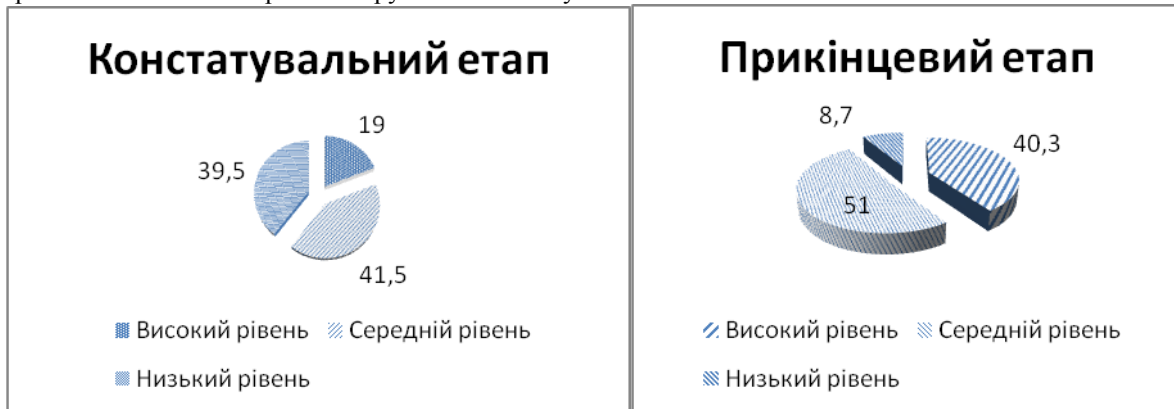

Рис. 1. Динаміка змін рівнів розвитку естетичних оцінних суджень майбутніх учителів початкової школи в експериментальній групі на констатувальному та прикінцевому етапах експерименту (у %)

Одержанню таких результатів сприяло проведення цілеспрямованої роботи щодо розвитку естетичних

оцінних суджень майбутніх учителів початкової школи в процесі здійснення експериментальної роботи.

Рис. 2. Динаміка змін рівнів розвитку естетичних оцінних суджень майбутніх учителів початкової школи в контрольній групі на констатувальному та прикінцевому етапах експерименту (у %)

Як видно з діаграми 2, у контрольній групі також відбулися певні зміни в результатах рівнів розвитку естетичних оцінних суджень майбутніх учителів початкової школи, однак, не дуже значні. Так, на високому рівні результати збільшилися лише на 5,8%, на середньому рівні – на 7,2%, на низькому рівні результати зменшилися на 12%.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Відтак, на підставі одержаних результатів, доходимо висновку про доцільність реалізації у вищому навчальному закладі експериментальної моделі розвитку естетичних

оцінних суджень майбутніх учителів початкової школи під час вивчення мистецьких дисциплін, що передбачає розвиток визначених когнітивного, діяльнісного, естетичного та аналітичного компонентів зазначеного феномена.

Проведене дослідження не висвітлює усіх аспектів проблеми розвитку естетичних оцінних суджень майбутніх учителів початкової школи в процесі вивчення мистецьких дисциплін. До перспективних напрямів подальших наукових досліджень віднесено створення і впровадження розширених інтегрованих курсів із розвитку естетичних оцінних суджень

майбутніх учителів початкової школи, розробку системи методів самооцінки естетичних оцінних суджень майбутніх учителів початкової школи та науково-

методичних порад щодо самостійної роботи над їх розвитком.

ЛІТЕРАТУРА

1. Берестенко О. Г. Особливості формування музично-естетичних смаків студентської молоді в педагогічному університеті / О. Г. Берестенко // Розвиток освіти в умовах поліетнічного регіону : Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. 5–7 квітня 2007. Вип. 3, Ч. 2. – Ялта : КГГУ, 2007. – С. 194-200.

2. Горщенко Ю. А. Формування оцінно-естетичних суджень студентів у процесі професійної

підготовки в умовах вищої школи / Ю. А. Горщенко // Основні напрямки підготовки сучасного вчителя: глобалізація, стандартизація, інтеграція : Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. – Умань : ПП Жовтий О. О., 2014 – С. 81-82.

3. Веред Л. Г. Підготовка вчителя початкової школи до професійної діяльності / Л. Г. Веред. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL :http://intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e-

REFERENCES

1. Berestenko, A. G. (2007). Osoblyvosti formuvannia muzychno-estetychnykh smakiv studentskoi molodi v pedagogichnomu universyteti [Peculiarities of the formation of musical and aesthetic tastes of students at a pedagogical university]. *Rozvytok osvity v umovakh polietnichnogo regionu – Development of education in the multiethnic region: Proceedings of International Scientific Practical Conference 3, 194-200*. Yalta: KHHU [in Ukrainian].

2. Horschenko, Yu. A. (2014). Formuvannia otsinno-estetychnykh sudzhen studentiv u protsesi profesiynoi pidgotovky v umovakh vyshchoi shkoly [The formation of evaluative aesthetic judgments of students during train-

ing in conditions of high school]. *Osnovni napriamky pidgotovky suchasnogo vchytelia: globalizatsiya, standartyzatsiya, integratsiya – The main directions of training a modern teacher: globalization, standardization and integration: Proceedings of International Scientific Practical Conference*. Uman: PP Zhovtyi O.O. [in Ukrainian].

3. Vered, L. G. *Pidhotovka vchytelia pochatkovoї shkoly do profesiynoi diialnosti [Primary school teacher training to professional activities]*. Retrieved from Retrieved from: http://intellect-invest.org.ua/pedagog_editions_e [in Ukrainian].

Юлія Анатольевна Горщенко,

*аспірант кафедри педагогічних технологій начального образования,
Южноукраинский национальный педагогический университет имени К. Д. Ушинского,
ул. Александра Невского, 39, г. Одесса, Украина*

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ РЕЗУЛЬТАТОВ ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ РАБОТЫ ПО РАЗВИТИЮ ЭСТЕТИЧЕСКИХ ОЦЕНОЧНЫХ СУЖДЕНИЙ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

В статье представлен сравнительный анализ результатов экспериментально-исследовательской работы по развитию у будущих учителей начальной школы эстетических оценочных суждений; описана целесообразность реализации модели развития данного феномена в учебном процессе высшего педагогического учебного заведения; отображена динамика изменений в развитии эстетических оценочных суждений студентов. Модель развития эстетических оценочных суждений будущих учителей начальной школы включает когнитивный, эстетический, аналитический компоненты, которые характеризуются эстетически-чувственным, оценочно-аналитическим критериями, а также критерием знаний. Когнитивный компонент эстетических оценочных суждений характеризуется осведомленностью эстетическим идеалом, эстетическими ценностями, жанрами искусств. Эстетический компонент включает эстетическое восприятие, эстетические чувства и эстетический вкус. Умения оценивать произведения искусства, собственную эстетическую деятельность и эстетическую деятельность других, а также интерпретационные умения являются показателями аналитического компонента исследуемого феномена. Выделены уровни развития эстетических оценочных суждений студентов: достаточный, базовый, низкий. По данным сравнительного анализа результатов констатирующего и окончательного этапов эксперимента выявлено, что произошли существенные изменения в уровнях развития эстетических оценочных суждений будущих учителей начальной школы в экспериментальной группе, что подтверждает эффективность предложенной модели.

Ключевые слова: эстетические ценностные суждения учителей начальных классов, модели, экспериментальная научно-исследовательская работа, сравнительный анализ.

Yuliia Horshchenko,
postgraduate student,
Department of Pedagogical Technologies of Primary Education,
South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky,
39, Oleksandra Nevskoho Str., Odesa, Ukraine

**COMPARATIVE ANALYSIS OF THE RESULTS OF EXPERIMENTAL
RESEARCH ON THE DEVELOPMENT OF AESTHETIC EVALUATIVE
JUDGMENTS OF FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHERS**

The article deals with the comparative analysis of the results of the carried out experimental research aimed at the development of future primary school teachers' aesthetic evaluative judgments. The research has been carried out in three stages, namely summative, formative and final assessments. The expediency of introducing the model of the development of future primary school teachers' aesthetic evaluative judgments in the educational process of a higher pedagogical educational institution is described. The dynamics of changes in the development of student's aesthetic evaluative judgments is displayed. The model of the development of future primary school teachers' aesthetic evaluative judgments include cognitive, aesthetic, analytical components, which are characterized by knowledge, aesthetic and sensual, evaluative and analytical criteria. Each of these components is characterized by certain parameters. The cognitive component of aesthetic value judgments is characterized by awareness of the aesthetic ideal, aesthetic values, genres of art. Aesthetic component includes the ability of aesthetic perception, aesthetic sense and aesthetic taste. The ability to estimate the works of art and analyze the self-aesthetic and evaluative activities defines the analytical component of the researched model. Three levels of the development of aesthetic evaluative judgments of students have been distinguished: sufficient, basic and low. The formative stage of the experiment was aimed at the development of students' aesthetic evaluative judgments with the help of the designed model of teaching. After the purposeful work at the final stage of the experiment the second assessment has been carried out in both the experimental and control groups. According to the obtained data, the significant changes have occurred in the levels of the development of future primary school teachers' aesthetic evaluative judgments in the experimental group. Such results have been achieved due to the purposeful work on the development of their aesthetic evaluative judgments with the help of the implementation of the experimental work. Therefore, the appropriateness of the efficiency of the experimental model aimed at the development of future primary school teachers' aesthetic evaluative judgments in educational is proved by the obtained results.

Keywords: aesthetic evaluative judgments of primary school teachers, model, experimental research work, a comparative analysis.

Подано до редакції 17.07.2015

Рецензент: д. пед. н., проф. І. О. Пальшкова
